

گزارشی از میزگرد ناشران آموزشی و تربیتی درباره
«چگونگی فرایند تولید کتاب‌های آموزشی و تربیتی مناسب»

جایگاه استانداردها در کتاب‌های آموزشی مناسب

امیدخراسانی

کتاب‌های آموزشی یکی از راهکارهای تشویق مادی و معنوی ناشران هم‌سو با برنامه‌داری است و معرفی منابع برتر و مناسب، معرفی الگوهای مناسب در خصوص این کتاب‌هاست. این جشنواره در سال‌های گذشته، به‌طور متناوب، هر سه سال یک بار کتاب‌های یک دوره تحصیلی را به داوری می‌گذاشت. از سال گذشته به دلیل نقش و اهمیت آن، جشنواره به‌صورت سالانه برگزار می‌شود و هر سال، کتاب‌های همه دوره‌های آموزشی را دربرمی‌گیرد.

امروز هم این میزگرد برگزار می‌شود تا ما در مجموعه طرح سامان‌دهی، با دیدگاه ناشران محترم که کتاب‌های آنان با درصد بالایی و گاه تا ۱۰۰ درصد، مناسب شناخته شده و در کتاب‌نامه‌های رشد معرفی شده است، تبادل نظری داشته باشیم و از فرایندی که به تولید کتاب‌های مناسب و منطبق با استاندارد انجامیده است، بیشتر آگاه شویم تا انشاء... بتوانیم برای ترسیم افق آینده از نتایج این نشست استفاده کنیم.

خوشبختانه در طول سال‌های اخیر و در حالی که در آستانه برگزاری یازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی هستیم، بیش از ۶۰۰ ناشر از بین ناشران آموزشی با دبیرخانه طرح سامان‌دهی منابع و مواد آموزشی و تربیتی همکاری دارند. طی این مدت و پس از گذشت ۱۰ دوره برگزاری جشنواره، میزان کتاب‌های مناسب ارائه شده از سوی ناشران آموزشی که در آغاز شروع طرح ۱۸ درصد بوده است، به ۵۸/۵ درصد رسید، یعنی ۴۰ درصد رشد داشته است. این وضعیت، گرچه وضعیت آرمانی ما نیست، نشانگر حرکتی رو به جلوست.

اشاره

موضوع محوری نشست که روز یکشنبه ۹ آذرماه با حضور تعدادی از ناشران کتاب‌های مناسب برگزار شد، «چگونگی فرایند تولید کتاب‌های آموزشی و تربیتی مناسب» بود. ناشران حاضر از مجموعه‌ای بودند که بیش از ۵۹ درصد از کتاب‌هایشان مناسب تشخیص داده شده بود. به عبارت دیگر، همگی بالاتر از سطح میانگین کتاب‌های مناسب ۱۳۹۲ قرار داشتند.

نکته حائز اهمیت در این نشست، همدلی مسئولان ناشران با وزارت آموزش و پرورش و سامان‌دهی بود که به‌وضوح از زبان ناشران محترم شنیده می‌شد. آن‌ها همچنین معتقد بودند این طرح هنوز به‌قدر کافی تبیین نشده است و نگاه‌های ارزیابان کتاب‌ها نیز گاه با هم تفاوت‌هایی دارند. آنچه می‌خوانید گزارش این میزگرد است که البته حاضران در جلسه، گریزی هم به دغدغه‌های همیشگی ناشران، یعنی فروش و توزیع زده‌اند.

۴۰ درصد رشد در کتاب‌های مناسب از آغاز طرح سامان‌دهی

فریبا کیا، معاون برنامه‌ریزی و سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

از حضور همه ناشران گرمی در این نشست سپاس گزارم. جشنواره

تعیین استاندارد برای انتخاب کتاب‌های مناسب، آری یا نه؟

بهروز رضایی، کارشناس اجرایی طرح سامان‌دهی:

از بین ۴۲۴ ناشری که در سال گذشته کتاب‌های تولیدی خود را برای ما ارسال کرده‌اند، با ۱۲ ناشر صحبت کردیم. ۱۱ نفر از آن‌ها توانستند در این میزگرد شرکت

کنند. بیش از ۸۰ درصد کتاب‌های ارسالی ناشران دعوت شده مناسب بود. همین‌جا لازم است به پنج ناشر تلاشگری که آثار مرتبط و بررسی شده آن‌ها در سال گذشته ۱۰۰ درصد مناسب تشخیص داده شده‌اند، تبریک عرض کنیم. این ناشران عبارت‌اند از: انتشارات سوره مهر با ۳۰ عنوان کتاب، نشر افق با ۱۷ عنوان کتاب، نشر ما و شما با ۱۳ عنوان کتاب، نشر مرآت با ۱۲ عنوان کتاب و انتشارات هفت برادران با ۱۲ کتاب.

برای گفت‌وگو درباره موضوع این جلسه، از اینجا شروع کنیم که آیا از نگاه شما، اساساً نیازی هست که مرکزی مانند دبیرخانه طرح سامان‌دهی منابع و مواد آموزشی و تربیتی، دست به انتخاب و معرفی کتاب‌های مناسب بزند؟ و اگر بله، چنین مرکزی تا چه اندازه باید در این موضوع دخالت داشته باشد؟

استانداردهای تولید کتاب‌های آموزشی را اعلام کنید!

مصطفی خرامان، مدیر فرهنگی نشر افق

ظاهراً سؤال شما ناظر بر این است که تعیین استاندارد برای منابع آموزشی و تربیتی تا چه حد لازم است. به‌عنوان مقدمه باید عرض کنم، ناشران تمایل دارند در

مدارس حضور داشته باشند و البته این کار خیلی سخت است و هنگامی که مرکزی مثل این دفتر و از طریق طرح سامان‌دهی این مجوز ورود را تا حدی به ناشران آموزشی می‌دهد، طبیعی است ناشران هم به استانداردهای اعلام شده تن در خواهند داد و تلاش خواهند کرد کتاب‌هایشان تا حد ممکن با این استانداردها منطبق باشد. نکته مهم این است که ما در حالی که در مراحل قبلی از خیلی از استانداردهای اعلام شده خبر نداشتیم، خوشبختانه بسیاری از آثار تولید شده‌مان استاندارد بودند. این امر نشانگر وحدت نگاه در محتوای آثار تولیدی و تبعیت از شاخص‌هایی است که در آن‌ها یک وحدت نظر و رویه دیده می‌شود. می‌توان گفت این جریان از اتخاذ شاخص‌ها و استانداردهای قابل قبول هر دو طرف حکایت می‌کند.

اما با توسعه این کار و گام‌های رو به تحول پیش‌رو، خوب است استانداردهای موردنظر به طور دقیق و عملیاتی، تعیین، تعریف و ابلاغ شوند تا پس از این بتوانیم به‌عنوان دو طیفی که کار

همدیگر را کامل می‌کنند، از همان ابتدا بر مبنای استانداردها برنامه‌ریزی و آثار مورد نظر را تولید کنیم.

این نکته را هم نباید از نظر دور داشته باشیم که پروسه تولید آثار آموزشی، فرایندی زمان‌بر و پرهزینه است که خروجی آن هم خیلی زود کهنه می‌شود. بنابراین باید در زمانی مشخص و محدود ارزیابی، تعیین سطح و اعلام شود تا در زمان مقرر خود به‌دست مخاطب برسد و ناشر هم بتواند به منافع معقول خود دست یابد. این موضوع مهم که باید به دقت مورد توجه قرار گیرد؛ به‌خصوص درباره کتاب‌هایی مانند دانش‌نامه‌ها که در ظرف چهار سال کهنه و غیر قابل استناد می‌شوند، باید به سرعت اعلام نظر کرد. ضمناً پیشنهاد می‌شود، کتاب‌های مناسب نشانه خاص و شناخته شده‌ای داشته باشند تا خانواده‌ها و مخاطبان بتوانند با شناخت و اطمینان از اصالت و صحت این آثار، به‌راحتی از آن‌ها استفاده کنند.

آیا استانداردهای مانع خلاقیت ناشران نخواهد شد؟

علی خاکبازان، معاون انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

نکاتی را که آقای خرامان بدان اشاره کردند، نکات ارزشمند و قابل تأملی است. در همین زمینه استانداردهای به مسائل دیگری

هم باید توجه داشت. از جمله اینکه وقتی استاندارد و معیاری برای کتاب آموزشی تعیین و ابلاغ می‌شود، این خطر و آسیب هم وجود دارد که استانداردهای مذکور، مانع خلاقیت، تنوع و نوآندیشی شوند و در نتیجه، ما بعد از چند سال شاهد کتاب‌هایی باشیم که همه شبیه به هم‌اند. آیا اعلام این استانداردها باعث نمی‌شود ناشر صرفاً به رعایت این شاخص‌ها فکر کند و از نوآندیشی و بهره‌گیری از قوه خلاقیت و تنوع‌بخشی به آثار غافل شود؟

در مورد دانش‌نامه‌ها هم گاه این معضل دیده می‌شود که یک دانش‌نامه بدون ویرایش مجدد، برای سال پانزدهم تجدید چاپ می‌شود؛ در حالی که به دلیل ماهیت دانش‌نامه که شامل مسائل روز دنیا می‌شود، معمولاً هر سه یا چهار سال یک بار باید در محتوای آن تجدید نظر شود. ضمناً خوب است شاخص‌هایی که باعث شده است، کتاب‌های این پنج ناشر آموزشی به طور ۱۰۰ درصد مناسب تشخیص داده شوند، اعلام شوند.

استانداردها معمولاً حداقلی و تعالی بخش هستند!

محرّم نعی زاده، قائم مقام نشر مرآت دانش

در صحبت کوتاه خودم به سه نکته اشاره خواهم کرد که ممکن است بخشی از آن تأکید بر صحبت‌های قبلی دوستان باشد. ما از ابتدای سال جاری مکاتباتی

با دبیرخانه طرح سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی و تربیتی داشته‌ایم که خوشبختانه پاسخ گرفته‌ایم. در همین مدت، ۱۷۴ کتاب هم برای این دبیرخانه ارسال کرده‌ایم و خرسندیم که بسیاری از این کتاب‌ها مناسب تشخیص داده شده‌اند.

اما نکته اول صحبت من این است که ما هم مانند بسیاری از دوستان ناشر، به دلیل نبود و اعلام نشدن استانداردهای مشخص، استانداردهای خاص مورد نظر دوستان را، نداشتیم و البته خودمان تلاش کرده‌ایم براساس استانداردهایی که برای کارمان تعریف می‌کنیم، این آثار قابل دفاع و برای مخاطب مفید و قابل استفاده باشند.

نکته دوم هم این که احساس می‌کنیم در داوری کتاب‌های آموزشی، وحدت رویه و وحدت نظر مورد انتظار، وجود ندارد؛ به گونه‌ای که برخی ملاک‌ها را که یک داور به رسمیت می‌شناسد، داور محترم دیگر قبول ندارد و براساس تشخیص و ملاک‌های دیگری عمل می‌کند. با عنایت به توسعه این طرح، انتظار می‌رود در داوری‌ها و نحوه قضاوت درباره آثار تجدید نظر شود و هماهنگی بیشتری در این زمینه به‌وجود آید.

نکته سوم هم بی‌ارتباط با صحبت‌های دوستان نیست. از یک طرف تعیین شاخص و استاندارد در هر کاری امری بدیهی و لازم است و به‌خصوص در کاری جمعی و تعاملی بدون وجود محور پیوند دهنده‌ای مثل موضوع استاندارد، اساساً نمی‌توان گام برداشت و از طرف دیگر استانداردها معمولاً حداقلی و تعالی‌بخش هستند و کف انتظارات را مشخص می‌کنند. به همین دلیل، مانع پیشرفت، بروز خلاقیت و ایجاد تنوع و نواندیشی نمی‌شوند. خوب است، در رابطه با استاندارد، این دو مفهوم مورد توجه همکاران محترم باشد. صحبت آخر اینکه خوب است این امکان وجود داشته باشد که اگر اثری مناسب تشخیص داده نمی‌شود، ناشر یا مؤلف مربوطه دلایل آن را بدهد تا بتواند برای تولیدات آینده خود اصلاحات لازم را انجام دهد.

حق پرسش برای ناشران محفوظ است!

فریبا کیا: من از حسن نظر و التفات ناشران محترم به موضوع سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی و تربیتی صمیمانه سپاس‌گزارم. اجازه بدهید توضیح کوتاهی درباره نکته مهمی که در صحبت‌های دوستان طرح شد، بدهم. عرض می‌کنم نگاه ما نگاه اثباتی، تعاملی و سازنده است. صد البته که ناشران محترم می‌توانند خواهان بیان دلایلی باشند که باعث شده است یک اثر مناسب تشخیص داده نشود و این امکان الان هم وجود دارد. البته عنایت دارید که مناسب تشخیص داده نشدن، به مفهوم نامناسب بودن کتاب نیست، بلکه بدین معنی است که یک کتاب در عین همه حسن و ارزشی که ممکن است داشته باشد، منطبق و هم‌سو با استانداردهای منبعث از برنامه درسی نیست. در مورد کتاب‌هایی که بین دو ارزیاب محترم، که معمولاً یک نفر از مؤلفان دفتر تألیف کتاب‌های درسی و نفر دیگر معلمی صاحب تجربه است، اشتراک نظر وجود ندارد، از کارشناس سوم

استفاده می‌کنیم و اگر لازم باشد و ناشر بخواهد، این امر حتی تا گفت‌وگوی کارشناسان و ارزیابان و نماینده ناشر هم ادامه پیدا می‌کند تا خدای ناکرده حقی از کسی ضایع نشود. از همه ارزیابان محترم هم خواسته‌ایم، در مورد کتاب‌هایی که رد می‌شوند، حتماً دلیل یا دلایل رد را به‌طور مکتوب و مشروح در سند داوری ذکر و ثبت کنند تا در صورت نیاز و مراجعه ناشر بتوانیم بدون فوت وقت در این خصوص اطلاعات لازم را به ناشر نشان دهیم.

در مورد موضوع خلاقیت هم که خوشبختانه مورد توجه ناشران قرار گرفته است، باید عرض کنم، اتفاقاً یکی از اهداف طرح سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی، ایجاد زمینه مناسب برای

خلاقیت و نوآوری در تولید آثار است. کما اینکه یکی از آسیب‌هایی که به راه‌اندازی این طرح منجر شد، خطر ساده‌انگاری، بی‌محتوای شدن و نبود خلاقیت در زمینه تولید این گونه آثار بود که با چاپ انبوه کتاب‌های تست یک‌شکل و فقط با نام‌های متفاوت، به منصف ظهور رسید. همان‌طور که دوستان محترم اشاره کردند، استانداردها کف و حداقل‌ها را مشخص می‌کنند که آثار پایین‌تر از آن‌ها از دروازه ارزیابی نمی‌گذرند، اما به‌نظر نمی‌رسد مانع از خلاقیت باشند. حداقل در ارزیابی‌های ما، آثاری که خلاقانه‌تر و نوآورانه‌تر باشند، امتیاز بیشتری می‌گیرند. اتفاقاً یکی از دلایل وجودی جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی، همین رسمیت بخشیدن به خلاقیت، نواندیشی و شکستن قالب‌هایی است که مانع از انتشار آثار مناسب و مؤثر می‌شوند. ما همه تلاش خود را می‌کنیم تا به‌جای تعیین استانداردهایی که ممکن است

محدود کننده به نظر برسند، چارچوب‌هایی را تعیین و ابلاغ کنیم که نه تنها کتاب، بلکه همه مواد و منابع آموزشی را پوشش دهند و چنان منعطف باشند که مانع از خلاقیت و نوآوری نشوند.

ضمانت تشویقی و حمایتی طرح سامان‌دهی چیست؟

امیر اشلاقی، مدیر تولید کانون اندیشه جوان (انتشارات

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)

اشاره شد که استانداردهای مورد نظر روی سایت قرار دارند. انشاء... مراجعه می‌کنیم و از کم و کیف آن مطلع می‌شویم. حتماً لازم است که هر ناشری برای همراهی

با این طرح از این استانداردها مطلع باشد. اما در این میان یک موضوع مهم وجود دارد که اساساً ضمانت تشویقی و حمایتی شما

محرم نقی زاده:

تعیین شاخص و استاندارد در هر کاری امری بدیهی و لازم است و به‌خصوص در کاری جمعی و تعاملی بدون وجود محور پیوند دهنده‌ای مثل موضوع استاندارد، اساساً نمی‌توان گام برداشت و از طرف دیگر استانداردها معمولاً حداقلی و تعالی‌بخش هستند و کف انتظارات را مشخص می‌کنند. به همین دلیل، مانع پیشرفت، بروز خلاقیت و ایجاد تنوع و نواندیشی نمی‌شوند.

چیست؟ بی تعارف باید بگویم، تشویق اصلی برای ناشران، به وجود آوردن یا ایجاد زمینه برای دسترسی آنان به بازار فروش است و اساساً کلید مشکل گشای هر ناشری، دسترسی به بازار، مشتری و مخاطب است. حال باید دید این پذیرفتن و نپذیرفتن استاندارد، چه تضمینی برای دسترسی داشتن و یا نداشتن به این بازار ایجاد می‌کند؟ ناشر وقتی بخواهد از این استانداردها پیروی کند، حتماً از خودش خواهد پرسید که در صورت رعایت استانداردها، سهم من برای دسترسی به بازار بزرگ آموزش و پرورش چه خواهد بود؟ البته در کوتاه مدت شاید اتفاقاتی بیفتد، اما این امر در درازمدت قابل دوام نخواهد بود و نه به ناشر و نه به آموزش و پرورش کمکی نخواهد کرد. ما باید ابتدا این سؤال را از خودمان بپرسیم که چند درصد معلمان ما کتاب می‌خوانند و بعد در درازمدت به گونه‌ای عمل کنیم که با همکاری معلم، کتاب‌ها را به دست دانش‌آموزان و مخاطبان برسانیم. برای تداوم موفقیت‌های حاصل شده، در این عرصه باید به این سؤال پاسخ داده شود و راهکاری برای آن اندیشیده شود.

مایل به همکاری بیشتر هستیم!

محمد حسین فراهانی، معاون انتشارات آوای نور

من هم از دعوت صورت گرفته و تلاش‌هایی که برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی صورت می‌گیرد، تشکر می‌کنم. ما در انتشارات آوای نور در زمینه روان‌شناسی و علوم تربیتی و مددکاری اجتماعی فعالیت و آثاری را منتشر می‌کنیم و در زمینه کتاب‌های کمک‌درسی چندان فعال نیستیم. البته در موضوع‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی با مدارس استثنایی ارتباطاتی داریم و ضمناً والدین را هم تحت پوشش آثار خودمان قرار داده‌ایم. در همین ارتباط و در مراجعاتی که به برخی مدارس داشته‌ایم، این احساس وجود دارد که در آموزش کتاب‌های درسی مشکلاتی وجود دارد و نیاز به آموزش والدین و معلمان وجود دارد که اگر لازم باشد و برنامه‌ریزی شود، حاضریم در این زمینه با آموزش و پرورش همکاری و معاضدت کنیم. در همین ارتباط، مایلیم اگر شاخص و استاندارد خاصی در این زمینه وجود دارد، از آن اطلاع داشته باشیم.

حلقه مفقوده فروش همچنان مفقود است!

خسرو رحمت‌اللهی، معاون انتشارات محراب قلم

بنده هم از ایجاد این فرصت هم‌اندیشی و هم‌فکری بین همکاران در آموزش و پرورش و ناشران آموزشی تشکر می‌کنم. گمان می‌کنم سازمان پژوهش و

برنامه‌ریزی آموزشی در خصوص موضوع سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی و کمک‌آموزشی که بیشتر در زمینه منابع مکتوب صورت گرفته، موفق بوده است و در همین ارتباط توانسته است ذائقه ناشران را به سوی انتشار کتاب‌های مناسب سوق دهد. اساساً سیاست اصلی انتشارات محراب قلم تولید آثار آموزشی منطبق با برنامه درسی است و البته در درجه دوم ذائقه بازار، یعنی معلم و دانش‌آموز را هم در نظر دارد. نکته‌ای که باید بدان خوب توجه شود، این است که با وجود این موفقیت نسبی و البته ارزشمند و همراهی ناشران با این طرح، هنوز هم حلقه مفقوده فروش و رسیدن حتی همین آثار مناسب به دست مخاطب وجود دارد و اقداماتی از قبیل برگزاری نمایشگاه‌های سراسری در مدارس توسط انتشارات منادی تربیت با فروش ۹۰ تا ۱۰۰ نسخه هم نتوانسته است اتصال این حلقه مفقوده را برقرار کند.

این صحبت من از نگاه بدبینانه و منفی ناشی نمی‌شود. من زمانی جزو بدنه کارشناسی همین سازمان بوده‌ام و مسائل، ضرورت‌ها و الویت‌های شما را درک می‌کنم. اساساً حرفم این است که ناشر علاوه بر کار فرهنگی، با اقتصاد و دو دو تا چهار تا سروکار دارد. باید کار به گونه‌ای پیش برود که ضمن محقق شدن اهداف آموزش و پرورش، ناشر هم به سود معقول و منطقی خود برسد.

سؤال من این است که آیا شما توانسته‌اید به معلمان خود بگویید کتاب‌های مورد نظر خود و دانش‌آموزانشان را از همان انتشارات سوره مهر یا نشر افق که امسال ۱۰۰ درصد کتاب‌های ارسالی‌شان مناسب تشخیص داده شده است، بخرند. در مجموع می‌توانم بگویم، دلیل توفیق ناشرانی که کتاب‌هایشان مناسب بوده، رعایت استانداردهای پایه‌ای است که همان‌طور که در صحبت‌های دوستان هم بود، از استانداردهای بین‌المللی اخذ کرده‌اند. قطعاً شما هم تا حد زیادی این استانداردها را که مبنای علمی دارند، قبول دارید. از نگاه من می‌توان گفت: آموزش و پرورش در سیاست‌های ارشادی خود موفق بوده است، اما در سیاست‌های حمایتی به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های مناسب‌تر و جدی‌تر نیاز دارد.

به داوری‌ها و هماهنگی‌های درون آموزش و پرورش توجه بیشتری داشته باشیم!

داریوش هفت برادران، مدیر مسئول انتشارات داریوش هفت برادران و انتشارات فرای علم:

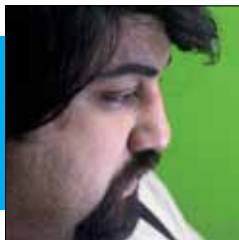

ارتباط ما با این طرح مسبوق به سابقه است و در دوره‌های گذشته تعاملات زیادی با این دفتر

داشته‌ایم. اما باید اشاره کنم، در زمینه داوری آثار، سلیقه‌های داوران بسیار اثرگذار است و نیاز است به این امر توجه بیشتری شود. در یک مورد، کتابی از انتشارات ما رد شد که حتی کپی

از نشر الکترونیکی و امکانات دنیای مجازی غافل نباشید!

حسین شیخ‌الاسلامی، معاون نشر چکه:

ما در نشر چکه تلاش می‌کنیم کارهایمان کاراکترمحور باشد تا در حوزه کودک و نوجوان شکل‌های جدیدی از نشر و کتاب و مواد آموزشی و تربیتی را تجربه کنیم. برخلاف نظر دوستان، من گمان می‌کنم ما یکطرفه به قاضی

می‌رویم. برای موفقیت این طرح باید سهم بیشتری، حداقل برای ناشران صاحب تجربه و موفق قائل باشیم. ناشران قدیمی و مجرب برای خودشان تجربه‌ها و یافته‌هایی دارند که شاید اساساً از نگاه کارشناسان و مسئولان آموزش و پرورش پنهان مانده باشد. از آن‌ها می‌توان به‌عنوان وجه غیررسمی آموزش کودک و نوجوان نام برد. این واقعیت‌ها با به رسمیت نشناختن ما و شما از بین نمی‌رود و هر طور هست راه خود را پیدا می‌کند. چه خوب است که ما قبل از چنین اتفاقی برای آن فکری بکنیم. در حال حاضر، اتفاقاً بخشی از تلاش ناشران موفق، پاسخگویی به همین نیاز اصیل

است. حتماً سازمان شما باید از تجربیات محراب قلم و افق و دیگر ناشران موفق استفاده کند. همین طرح‌ها و برنامه‌ها از تمایل آموزش و پرورش در این خصوص نشان دارد و ارزشمند است.

وقتی ما با ناشرانی که کتاب‌های آن‌ها مناسب تشخیص داده شده است صحبت می‌کنیم، می‌گویند کتاب‌های ما هم که انتخاب شده‌اند، ۶۰ تا ۷۰ درصد شامل کتاب‌هایی هستند که محافظه‌کارتر بوده‌اند و در زمینه ادبیات کودک و نوجوان خطر یا به نوعی نوآوری و مخاطب‌بینی واقعی کمتری داشته‌اند. به همین دلیل، من عرض می‌کنم باید تحلیل دقیقی از وضعیت ناشران داشته باشید. این را هم

بگویم که اتفاقاً در وضعیت کنونی، اصلاً ظرفیت آموزش و پرورش برای خرید کتاب بالا نیست و این که تیراژ فروش کتاب یک ناشر از ۵۰ نسخه به ۲۰۰ نسخه برسد، مسئله و درخواست ناشران از آموزش و پرورش نیست، بلکه موضوع اصلی این است که کانالی مطمئن و رسمی ایجاد شود تا این آثار به مدارس و به‌دست معلمان و دانش‌آموزان برسند.

در حال حاضر، مجموعه‌ای هم که این کار را دنبال می‌کند، چندان قادر به استفاده از فناوری‌های نوین نیست. دوره خرید و عرضه کتاب به شکلی که انتشارات منادی تربیت اکنون دنبال می‌کند، سرآمده است. شما اگر کار را خوب برنامه‌ریزی و مدیریت کنید، می‌توانید با امکانات موجود در دنیای مجازی، فرصتی

همین کتاب که توسط فردی دیگر و توسط ناشری دیگر ارائه شده بود، پذیرفته شده بود. البته زمانی که اعتراض و پی‌گیری کردیم، پذیرفته شد.

ما هم به‌عنوان کسانی که زمانی با این مجموعه‌ها همکاری کرده‌ایم، از شما انتظار بازاریابی و فروش نداریم، اما انتظار هم نداریم در نمایشگاه‌های کتاب آموزش و پرورش، مانند نمایشگاه‌های منادی تربیت، کارشناسان استانی انتخاب کتاب، کتابی را که شما مناسب اعلام کرده‌اید، کنار بگذارند.

هماهنگی درونی در وزارت آموزش و پرورش مهم است. ما پذیرفته‌ایم که برابر استانداردهای اعلامی شما کتاب تولید کنیم، اما شما این استانداردها را به مدارس هم اعلام کنید تا مسئله به گونه‌ای نباشد که این اقدامات فقط برای همین ساختمان آموزش و پرورش باشد و مثلاً معلم ما بی‌اطلاع باشد و با این طرح همراه نشود. به این نکته هم توجه داشته باشیم که معلم‌ها کمتر به سایت مراجعه می‌کنند و باید منابع مکتوب در اختیارشان قرار گیرد. شاید یکی از راه‌های مهم توفیق طرح سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی، تجهیز کتابخانه‌های مدارس باشد تا هم این مراکز مهم تجهیز شوند و هم کتاب‌ها بتوانند در سیستمی معین به دست مخاطبان برسند.

همه به دنبال اصلاح و بهتر شدن امور هستیم

سید جعفر ساداتیان، معاون انتشارات ما و شما

من هم وظیفه خودم می‌دانم. از این کار پسندیده تشکر کنم. طرح سامان‌دهی در واقع ما را به سوی تولید کتاب‌های کاربردی سوق داده است؛ کتاب‌هایی که

بتوانند نظر جامعه مخاطب را هم برآورده کنند. در واقع سیاست انتشارات ما این است که کتاب‌های تولید شده بتوانند مورد استفاده معلمان، مشاوران، مدیران و دیگر مخاطبان قرار گیرند و نیازی را از آنان برطرف کنند. اینجا هم اگر از عیب و اشکالات کار صحبت می‌شود، دلایل آن است که ما خودمان را در این موضوع عضو همین خانواده می‌دانیم و در کنار شما به دنبال اصلاح و بهتر شدن امور هستیم؛ همان چیزی که خودتان هم به‌عنوان بخشی از فلسفه وجودی این طرح به آن اشاره کردید.

از نگاه من هم انتقاداتی به موضوع داوری‌ها وارد است که باید به آن‌ها توجه و از داوری‌های سلیقه‌ای جلوگیری شود. جالب این که بسیاری از کتاب‌های ما جزو منابع آزمونی استان‌ها هستند و همین کتاب‌ها توسط داوران رد می‌شوند. این موضوع نشانگر آن است که دیدگاه‌های شخصی داوران در داوری دخالت دارد. من خودم هم در آموزش و پرورش کار می‌کنم و به گمانم یکی از راهکارهای توسعه طرح سامان‌دهی این باشد که گروه‌های آموزشی، مشاوره، پرورشی و دیگر گروه‌ها هم در جریان طرح باشند تا بتوان از نظرات کارشناسی آن‌ها در توزیع کتاب‌ها استفاده کرد.

فریباً کیا: ما همه تلاش خود را می‌کنیم تا به جای تعیین استانداردهایی که ممکن است محدود کننده به نظر برسند، چارچوب‌هایی را تعیین و ابلاغ کنیم که نه تنها کتاب، بلکه همه مواد و منابع آموزشی را پوشش دهند و چنان منعطف باشند که مانع از خلاقیت و نوآوری نشوند

ایجاد کنید که مدیران مدارس با یک کلیک یا یک پیامک، به کتاب‌های ناشران دسترسی داشته باشند و سایت سامان کتاب یکی از وبسایت‌های پر مراجعه و مرجع شود. یک گله کوچک هم داریم که ناشی از همین کم‌توجهی به شرایط و اقتضائات روز جامعه است. چون نشر چکه در حوزه نشر الکترونیکی هم کار می‌کند، بخشی از آثارش توسط این دبیرخانه دیده نشده است. امیدواریم با نگاهی که شما به عبور از کتاب و پرداختن به همه منابع و مواد آموزشی و تربیتی دارید، نشر الکترونیکی هم به‌عنوان یکی از ضروریات آینده نشر به‌خوبی دیده شود.

رعایت استانداردها برای ورود به مدرسه

هایده کروبسی، رئیس هیئت مدیره شرکت انتشارات فنی ایران

به‌نظر من دلیل کشیده شدن موضوع صحبت همه ناشران به بحث بازار و فروش این است که موضوع برای آن‌ها حیاتی است و به همین دلیل باید به آن توجه ویژه‌ای شود.

این خوب است که همه دوستان در یک روند طبیعی به جایی رسیده‌اند که آثار آنان مناسب تشخیص داده شده است و در حالی که به منابع واحدی از استانداردها دسترسی نداشته‌اند، کتاب‌هایی مبتنی بر استانداردهای مورد نظر آموزش و پرورش تولید کرده‌اند. البته رسیدن این آثار استاندارد به دست دانش‌آموزان و معلمان مسئله مهمی است که اگر اتفاق نیفتد، به نظر می‌رسد این چرخه در جایی که همان نقطه فروش است، مشکل دارد و باید برای آن راه حلی پیدا شود.

با حضور شما جلوی ورود کتاب‌های نامناسب به مدارس را می‌گیریم!

فریبا کیا: باز هم از حضور فعال و سازنده شما در بحث‌های این میزگرد سپاس گزارم. گرچه قدری از محور اصلی جلسه که بحث درباره فرایند چگونگی تولید کتاب‌های مناسب آموزشی و تربیتی بود، فاصله گرفتیم، اما نفس شرکت در جلسه و اظهار نظر شفاف و کارشناسانه، آن هم از سوی کسانی که مستقیماً درگیر کار سخت نشر آموزشی هستند، برای ما مغتنم و ارزشمند است. شاید براینده کلی صحبت همکاران در بخشی از موضوع، نشان از ناکافی بودن سیستم اطلاع‌رسانی ما در زمینه طرح سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی و تربیتی باشد. ما قطعاً به فکر توسعه و اصلاح آن خواهیم بود. البته این مهم در دو سه سال اخیر بیشتر مورد توجه قرار گرفته و برای مثال این میزگرد چهارمین نشستی است که امسال با حضور شایسته ناشران محترم آموزشی برگزار شده است. ما در چند سال گذشته به‌طور مرتب در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران حضور داشته‌ایم و با داشتن یک غرفه مشخص در جوار ناشران آموزشی، جلسات متعدد کارشناسی،

نشست با داوران جشنواره و میزگردهای موضوعی برگزار کرده‌ایم. اما نکته مهم این است که از نگاه ما عمود برپادارنده خیمه آموزش کتاب درسی است که هیچ جایگزینی ندارد و جز کتاب درسی که بر وجود و حضور آن در کلاس درس تأکید داریم، هیچ کتاب دیگری را برای معلم و دانش‌آموز اجبار نمی‌کنیم. اتفاقاً طرح سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی و تربیتی هم به این دلیل راه‌اندازی شده است که هیچ کتاب دیگری برای نقش‌آفرینی کتاب درسی مزاحمتی ایجاد نکند. قرار نیست ما با تجویز یا سفارش خرید کتاب‌هایی خاص، قدرت انتخاب معلم و دانش‌آموز را بگیریم. ما کتاب‌های مناسب را معرفی می‌کنیم و در نهایت این معلم و دانش‌آموز است که با آگاهی و اختیار و متناسب با نیاز خود، کتابشان را انتخاب می‌کنند.

البته ما حمایت مادی و معنوی از ناشران آموزشی را وظیفه خود می‌دانیم. همه این جلسات و تلاش‌ها هم برای انجام همین تعهد است و اصرار داریم گام به گام به نقطه مطلوب و مشترک بین وزارت آموزش و پرورش و ناشران آموزشی نزدیک شویم.

در هفدهمین دوره طرح «۵۰ هزار نمایشگاه کتاب، ۵۰ هزار مدرسه»، به‌عنوان اولین قدم، کتاب‌های معرفی شده در کتاب‌نامه‌های رشد، از کارشناسی مجدد معاف شدند. در مراسم افتتاحیه این نمایشگاه هم از اهمیت و جایگاه این کتاب‌ها برای کارشناسان استانی صحبت شد.

در این نمایشگاه، البته برای خرید مدارس محدودیت‌هایی وجود دارد و معمولاً کتاب‌های با قیمت پایین انتخاب و خریداری می‌شوند. این مسائل هم در نتیجه کارها اثر دارد و انشاء... باید برای آن فکری بشود. شاید یکی از اقدامات مؤثر راه‌اندازی توزیع و پخش مدرسه باشد. این موضوع در دست اقدام است و خواهد توانست کتاب‌های مناسب را به‌صورت متمرکز و با سرعت بیشتر در اختیار مدارس قرار دهد.

بررسی و کارشناسی کتاب‌های آموزشی رسماً در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی انجام می‌شود، ولی همان‌طور که اشاره شد، معلمان و خریداران کتاب‌ها می‌توانند از بین آثار معرفی شده، اثر یا آثار مورد نظر خود را حتی با عنایت به موضوع قیمت، انتخاب کنند و نمی‌توان آن‌ها را به خرید کتاب خاصی مجبور کرد. جالب است بدانید، بر اساس بررسی‌های انجام شده در خصوص همین طرح سامان‌دهی، ۷۰ درصد خانواده‌ها معلم را مرجع انتخاب و معرفی کتاب‌های آموزشی می‌دانند.

ضمناً یک میلیارد تومان از بودجه معاونت فرهنگی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش که به تجهیز کتابخانه‌های مدارس اختصاص یافته است، قرار است به خرید کتاب‌های معرفی شده در کتاب‌نامه‌های رشد اختصاص داده شود.

سخن آخر هم این که اگرچه راه سختی پیش رو داریم، اما مطمئن هستیم که می‌توانیم با کمک و حمایت شما جلوی ورود کتاب‌های نامناسب را به مدارس بگیریم و قدرت اثربخشی آثار مناسب را در مدارس افزایش دهیم. ما اعتقاد داریم، باید رابطه برد - برد بین آموزش و پرورش و ناشران آموزشی برقرار باشد.